	ΑΠΟ 26/04/2021 ΕΩΣ 15/05/2021
	4η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία Πέμπτη 6 Μαΐου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη **Σωστό**, για τη σωστή πρόταση, και τη λέξη **Λάθος**, για τη λανθασμένη.

- α. Την περίοδο 1870-1871 για τις περιοχές που χαρακτηρίζονταν ως φυτείες, ελαιόδεντρα και αμπέλια, ο μέσος όρος έκτασης των ιδιοκτησιών ήταν σαφώς μικρότερος εκείνων που προορίζονταν για καλλιέργεια δημητριακών.
- β. Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, το γαλλικό κόμμα κέρδισε οπαδούς στα νησιά και σχεδόν σε όλη τη Στερεά Ελλάδα.
- γ. Το όνομα των τριών πρώτων ελληνικών κομμάτων υπονοούσε ότι επρόκειτο για κέντρα εξυπηρέτησης των αντίστοιχων δυνάμεων στον ελληνικό χώρο.
- δ. Στις 27 Απριλίου 1936 τα μεγάλα κόμματα έδωσαν ψήφο εμπιστοσύνης στον Ιωάννη Μεταξά, που είχε πάρει μόλις το 4% των ψήφων στις εκλογές.
- ε. Τον Φεβρουάριο του 1878 ιδρύθηκε στην Αθήνα η Μακεδονική επιτροπή με σκοπό την οργάνωση επανάστασης στη Μακεδονία.

Μονάδες 5

A2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Αγροτική μεταρρύθμιση
- β. Κλήρικ
- γ. Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών

Μονάδες 15

A3. Ποια ήταν τα αποτελέσματα του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου;

Μονάδες 10

A4. Τι γνωρίζετε για τα το κίνημα του Πλαστήρα το 1933;

Μονάδες 10

	ΑΠΟ 26/04/2021 ΕΩΣ 15/05/2021
	4η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

A5. Τι γνωρίζετε για τους πρόσφυγες της Κρήτης κατά τον 19^ο αιώνα;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β

B1. Με βάση την πηγή και τις γνώσεις που αποκομίσατε από το βιβλίο σας:

- α) Να διερευνήσετε και να παρουσιάσετε τους λόγους που συνέβαλαν ώστε οι Έλληνες του εξωτερικού να συγκεντρώνονται στα αστικά κέντρα.
 β) Να χαρακτηρίσετε τη σχέση του ρυθμού αστικοποίησης των Ελλήνων της διασποράς με εκείνου του ελλαδικού χώρου.

ΠΗΓΗ

Αστικοποίηση κέντρων Ελληνισμού στη Μ. Ασία και στην Αίγυπτο

1. Ο αστικός πληθυσμός της ελληνικής διασποράς στην Εγγύς Ανατολή, είναι πολυαριθμότερος από τον αστικό πληθυσμό του ανεξάρτητου βασιλείου. Αν πάρουμε υπόψη μας μόνο τις πόλεις της Μ. Ασίας και της Αιγύπτου και καταμετρήσουμε διαρθρωμένες ελληνικές κοινότητες με αποκλειστικά ελληνικό πληθυσμό που ξεπερνούσε τους 10.000, θα καταλήξουμε σε άθροισμα που ξεπερνάει το εκατομμύριο. Το ποσό αυτό δεν περιλαμβάνει τις πόλεις που βρίσκονται στην ευρωπαϊκή ήπειρο, όπου υπήρχαν πολλές ελληνικές κοινότητες με πληθυσμό πάνω από 10.000. Δεν περιλαμβάνει ούτε τις αναρίθμητες κοινότητες εκείνων των πόλεων που είχαν λιγότερους από 10.000 Έλληνες κατοίκους. ...

Αναμφισβήτητα λοιπόν, ο αστικός εκείνος πληθυσμός που ζούσε πέρα από τα ελληνικά σύνορα πριν τον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο, ήταν πολύ πιο σημαντικός από τον πληθυσμό της ελεύθερης Ελλάδας όχι μόνο σε σχετικούς αλλά και σε απόλυτους όρους.

2. Ο ίδιος αυτός αστικός πληθυσμός, στη διάρκεια του 19ου αιώνα, εξελίσσεται με πολύ γοργότερους ρυθμούς απ' ότι στην ανεξάρτητη Ελλάδα. Η Κωνσταντινούπολη, λόγω χάρη, αναφέραμε ότι από 80.000 που είναι το 1800 φτάνει τις 400.000 το 1920. Στη Σμύρνη, από 25.000 αυξάνεται σε 150.000. Το 1920, η Αλεξάνδρεια και το Κάιρο έχουν 75.000 και 40.000 ελληνικό πληθυσμό αντίστοιχα, ενώ στην προηγούμενη εκατονταετία δεν υπάρχουν καθόλου Έλληνες στις πόλεις αυτές. ...

Τα αστικά αυτά κέντρα, τα σημαντικότερα δηλαδή κέντρα των ασιατικών επαρχιών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της Αιγύπτου, με ελληνικό πληθυσμό που μόλις ξεπερνούσε τις 100.000 στις αρχές του 19ου αιώνα, έφτασαν να έχουν 650.000 κατοίκους στον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο.

Δηλαδή, ο πληθυσμός τους αυξήθηκε στο διάστημα αυτό τουλάχιστον κατά 500.000. Ο αστικός πληθυσμός των κοινοτήτων του εξωτερικού δεν είναι έτσι μόνο πολυαριθμότερος από της ελεύθερης Ελλάδας, αλλά αναπτύχθηκε και μ' ένα πολύ γοργότερο ρυθμό. Αν εξαιρέσουμε τον πληθυσμό της Αθήνας, διαπιστώνουμε ότι είναι τεράστια η διαφορά ρυθμού ανάπτυξης ανάμεσα στα αστικά κέντρα της μητρόπολης και στα κέντρα του εξωτερικού.

Στο διάστημα 1853-1907, το σύνολο των αστικών κέντρων της παλαιάς Ελλάδας (και πάλι εκτός από την Αθήνα) αυξήθηκε κατά 100.000 περίπου, αλλά καθώς είδαμε αυτή η ανάπτυξη

	ΑΠΟ 26/04/2021 ΕΩΣ 15/05/2021
	4η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ανακόπτεται μετά το 1880. Άλλωστε, σ' αυτή την τελευταία περίοδο ο ρυθμός αύξησης των κοινοτήτων του εξωτερικού εντάθηκε ακόμα περισσότερο. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι η συγκρότηση των ελληνικών αστικών κέντρων της Ανατολικής Μεσογείου υπήρξε γέννημα του 19ου αιώνα και πιο συγκεκριμένα της δεύτερης πεντηκονταετίας του.

Για το σύνολο, λοιπόν, του ελληνισμού, ο 19ος αιώνας χαρακτηρίζεται από μια διαδικασία αστικής συγκέντρωσης που θα μπορούσε να εντοπιστεί σε δύο κυρίως σημεία: Από τη μια μεριά στην περιοχή της Αθήνας, όπου η διαδικασία αστικής συγκέντρωσης δεν ανακόπηκε καθόλου σ' ολόκληρη αυτή την περίοδο. Από την άλλη, στα αστικά κέντρα της περιφέρειας της Μεσογείου με περίοδο ακμής το διάστημα 1840 ως 1920 περίπου. Το 1920 οι πέντε μεγαλύτεροι ελληνικοί οικισμοί είναι: η Αθήνα, η Κωνσταντινούπολη, η Σμύρνη, η Αλεξάνδρεια και η Θεσσαλονίκη. Από αυτές δύο μόνο βρίσκονται μέσα στο ελληνικό κράτος (και η Θεσσαλονίκη γίνεται ελληνική μόλις το 1912).

3. Το τρίτο στοιχείο που πρέπει να συγκρατήσουμε, είναι ότι το ισχυρό ρεύμα της ελληνικής αστικής συγκέντρωσης στις περιοχές αυτές δεν εντάσσεται σε μια γενικότερη διαδικασία αστικής συγκέντρωσης του συνόλου των αυτόχθονων πληθυσμών. Οι Έλληνες αποτελούσαν το 15 με 20% του πληθυσμού της Κωνσταντινούπολης στις αρχές του 19ου αιώνα, και το 30 με 40% στην αρχή του 20ου. Στη Σμύρνη, στην αρχή το ποσοστό βρίσκεται κάτω από 25% αργότερα ξεπερνά το 50%. Το ίδιο ισχύει και για την Αλεξάνδρεια και για το Κάιρο, όπου δεν υπήρχαν ως το 1840 Έλληνες, αλλά το 1920 συγκρότησαν τις μεγαλύτερες παροικίες. Αντίθετα, η διαδικασία αστικής συγκέντρωσης των αυτοχθόνων, όχι μόνο δεν εναρμονίζεται με το ρυθμό των κοινοτήτων του εξωτερικού αλλά ορισμένες φορές μειώνεται σε απόλυτους όρους.

Κ. Τσουκαλά, Εξάρτηση και αναπαραγωγή, σσ. 298-301

Μονάδες 25

B2. Αφού σχολιάσετε τα στοιχεία των πινάκων που ακολουθούν και αξιοποιήσετε τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στη συμβολή των προσφύγων στην αγροτική παραγωγή και την ανάπτυξη της ταπητουργίας

Παραγωγή δημητριακών, καπνού και βάμβακος (σε χιλιάδες τόνους)

Έτος	Δημητριακ ά	Καπνός	Βαμβάκι
1922	534,8	19,8	5,0
1923	602,3	37,8	8,0
1924	683,0	50,2	10,2
1925	708,7	60,8	10,5

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμ. ΙΕ', 1978, Αθήνα, σελ. 297.

	ΑΠΟ 26/04/2021 ΕΩΣ 15/05/2021
	4η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Οργανωμένα Εργαστήρια Ταπητουργίας στη δεκαετία του 1920

Έτος	Εργαστήρια	Αργαλειοί	Εργάτριες
1922	7	150	400
1923	22	600	2.135
1925	41	1.914	5.255
	63	4.300	12.500

Χρ. Χατζηιωσήφ (επιμέλεια), Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα, 1922-1940, Ο ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΣ, Β1, 2002, Αθήνα, σελ. 27.

Μονάδες 25

	ΑΠΟ 26/04/2021 ΕΩΣ 15/05/2021
	4η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Πέμπτη 6 Μάϊου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A1.** α. Σωστό
β. Λάθος
γ. Σωστό
δ. Σωστό
ε. Λάθος

A2. α. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 42: «Καθώς η κατοχή γης ... κοινωνικές συνθήκες.»

β. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ 54: «Στο εξωτερικό εμπόριο ... θετικά στοιχεία.»

γ. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 160: «Όπως είδαμε ... Ανταλλαγής Πληθυσμών».

A3. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 38: «Τα αποτελέσματα ήταν θετικά ... του παρελθόντος.»

A4. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 107: «Ο Πλαστήρας με την ανοχή ... χρήση βίας».

A5. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 135 - 136: «Μικρός αριθμός Κρητών ... κύμα μεγάλης φυγής».

B1α. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 48 : «Ο Βενιζέλος ... τα συμφέροντα των πολιτών της»

B1β. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 14 - 15: «Οι πόλεις μεγάλωναν ... πολλές ευκαιρίες.», «Επιπλέον η χώρα ανταγωνιζόταν ... οικονομικών δραστηριοτήτων»

Οι λόγιοι, επομένως, που οι Έλληνες του εξωτερικού συγκεντρώνονται στα αστικά κέντρα είναι καθαρά οικονομικοί, αφού εκεί έβρισκαν τις ευκαιρίες που δημιουργούσαν πρόσφορο έδαφος για να πλουτίζουν. Αντίθετα, στην Ελλάδα η μετακίνηση των πολιτών προς τα αστικά κέντρα γινόταν για εύρεση καλύτερων συνθηκών ζωής, κάτι που δεν υλοποιούνταν όμως πάντα. Έτσι, αναγκάζονταν συχνά να μεταναστεύουν στο εξωτερικό.

Το γεγονός αυτό, όπως ήταν φυσικό, επηρέασε και το φαινόμενο της αστικοποίησης. Είναι φανερό από τα αριθμητικά δεδομένα που πηγάζουν από την ιστορική πηγή. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι το ελληνικό στοιχείο στη Μικρά Ασία και την Αίγυπτο ξεπερνούσε το 1.000.000 πολιτών, ήδη πριν τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Μάλιστα, σχεδόν σε όλη τη

	ΑΠΟ 26/04/2021 ΕΩΣ 15/05/2021
	4η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

διάρκεια του 19^{ου} αιώνα ο ελληνισμός των αστικών κέντρων του εξωτερικού αυξάνεται αισθητά, καθώς περιοχές όπως η Αλεξάνδρεια και το Κάιρο απέκτησαν ελληνικό πληθυσμό, ενώ πριν δεν είχαν. Την ίδια στιγμή, πέρα από την αριθμητική υπεροχή οι Έλληνες του εξωτερικού αναπτύσσονται και γρηγορότερα σε σύγκριση με τους αστούς της πατρίδας τους, με εξαίρεση την Αθήνα. Το ίδιο σκηνικό συνεχίζεται και στις αρχές του 20ου αιώνα, παρά τη μικρή αναχαίτιση του 1880, αποδεικνύοντας ότι τα ελληνικά αστικά κέντρα της Ανατολικής Μεσογείου ήταν γέννημα του δεύτερου μισού του 19^{ου} αιώνα. Σημειώνεται, ακόμη, ότι μέχρι το 1920 από τα πέντε μεγαλύτερα αστικά κέντρα μόνο τα δύο, η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, βρίσκονταν στον ελλαδικό χώρο. Τέλος, αξίζει να τονιστεί, ότι τα ποσοστά των Ελλήνων στα αστικά κέντρα του εξωτερικού αυξάνονται διαρκών σε σχέση με τον γηγενή πληθυσμό, κατέχοντας ισχυρή παρουσία σε σχέση με την Ελλάδα, που η ροή πολιτών προς τις πόλεις παρουσιάζει αυξομειώσεις.

B2. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 167 - 168: «Για ένα διάστημα η άφιξη των προσφύγων ... ασχολίες στην πατρίδα τους»

Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνονται και από τα στοιχεία του ιστορικού πίνακα. Αποδεικνύεται, δηλαδή, η συμβολή των προσφύγων στην ανάπτυξη της γεωργίας, καθώς παρατηρείται διαρκής αύξηση της παραγωγής συγκεκριμένων γεωργικών ειδών. Ειδικότερα, στο διάστημα από το 1922 έως το 1925 εντοπίζεται ενίσχυση της καλλιέργειας των δημητριακών, τα οποία ήταν απαραίτητα για την κάλυψη των επισιτιστικών αναγκών του πληθυσμού. Παράλληλα, τριπλασιάζεται σχεδόν η παραγωγή του καπνού και διπλασιάζεται η αντίστοιχη του βαμβακιού, επιβεβαιώνοντας έτσι ότι η παρουσία των προσφύγων επέκτεινε τις ήδη υπάρχουσες καλλιέργειες.

Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 168: «Η άφιξη των προσφύγων αναζωογόνησε ... άλλων προσφύγων ή γηγενών».

Σε σχέση με τα παραπάνω πιο συγκεκριμένες πληροφορίες λαμβάνουμε για έναν τομέα της βιομηχανικής παραγωγής, αυτόν της ταπητουργίας. Παρατηρώντας τα στοιχεία του ιστορικού πίνακα βλέπουμε ότι στη διάρκεια μεταξύ του 1922 και 1925 σταθερή αύξηση εντοπίζεται στα εργαστήρια, τους αργαλειούς και τις εργάτριες. Μάλιστα, πρόκειται για ραγδαία εξέλιξη του κλάδου, αν αναλογιστεί κανείς ότι ο αριθμός των εργατριών στην ταπητουργία παρουσιάζεται περίπου τριάντα φορές αυξημένος.

Αξίζει, τέλος να σχολιαστεί το γεγονός ότι στον πίνακα γίνεται αναφορά σε εργάτριες, στοιχείο που γίνεται κατανοητό, αν ληφθεί υπόψη ότι η άφιξη των προσφύγων επέδρασε και στην ένταξη των γυναικών στον ενεργό πληθυσμό. Το 1930 οι γυναίκες αποτελούσαν την πλειονότητα των εργατών στην κλωστουφαντουργία, την καπνοβιομηχανία και τη βιομηχανία ετοιμών ενδυμάτων.